การพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์

Geographic Information System Development through the Photography in Life community and Culture in Kalasin Province.

ณัฐวดี รอดภัย[1], ทรงคุณ จันทจร[2] และกิตติกรณ์ บำรุงบุญ[3]
Nattawadee Rodpai[1], Songkoon Chantachon[2] and Kittikorn Bamroongboon[3]
[1]นักศึกษา ปริญญาเอก สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2,3]อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Doctoral Student of Cultural Science Program of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University
[2,3]Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University
Corresponding Author Email: yu_yawapee@hotmail.com

Received: 28 February 2022
Revised: 15 March 2022
Accepted: 17 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจวิถีชีวิตสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อวิเคราะห์ภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีกลุ่มเป้าหมาย คือ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง, ผู้นำชุมชน, นักวิชาการ, ภูมิปัญญาชาวบ้าน, และประชาชนทั่วไปในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 60 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) เมืองกาฬสินธุ์ ตามบันทึกประวัติศาสตร์ร่วมสมัยถูกตั้งขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 24 มีกลุ่มชนพื้นเมืองหลายกลุ่มชนแต่ที่มากที่สุดคือไทยลาวและรองลงมาคือผู้ไทย วิถีชีวิตสังคมและวัฒนธรรมอัตลักษณ์เด่นของจังหวัดกาฬสินธุ์ ปัจจัยสี่ คือ บ้านผู้ไทย ชุดผู้ไทย ปลาส้มสหัสขันธ์ สมุนไพรบ้านแก้งกะอาม ประเพณีวัฒนธรรมพิธีกรรม คือ พิธีกรรมเหยา บุญบั้งไฟตะไลล้าน ด้านศิลปะคือ หลวงพ่อองค์ดำ วัดกลาง โบราณสถานพระธาตุยาคู โปงลางกาฬสินธุ์ ผ้าไหมแพรวา และสะดุ้งใหญ่ อำเภอสหัสขันธ์ 2) ภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี การแต่งกาย การประกอบอาชีพ ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งยังคงมีความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และสร้างรายได้ให้ชุมชน และ 3) พัฒนาระบบสารสนเทศด้วยการสร้าง Application ด้วย ibuildapp เป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมวิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมความเชื่อประเพณีศิลปหัตถกรรมและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งเป็นต้นแบบฐานข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและลักษณะภูมิศาสตร์ของจังหวัดกาฬสินธุ์

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ, วิถีชีวิต, สังคม, วัฒนธรรม

Abstract

This research consists purposes 1. To survey the way of life, society and culture Kalasin Province 2. To analyze data from photographs showing lifestyle, cultural and geographical changes. of Kalasin Province and 3. To establish a geographic information system through photographs. socio-cultural way of life Kalasin Province. The tools used were survey form, observation form, interview form and group discussion form. descriptive data analysis. The population and sample were Heads of relevant government agencies, community leaders,

academics, folk wisdom, teachers, students, and the general public in Kalasin province, totaling 60 people. Purposive sampling selection. The results showed that 1) Kalasin Moung Established in about 1857, there are many indigenous groups, but the most are Thai, Lao, andfollowed by Thai people The social and cultural lifestyle according to the four factors is the ancient house, the clothing that is the identity. Local food, herbs, traditions, cultural rituals such as Yao rituals art Praewa silk and big startled Sahatsakhan 2) Photographs showing the way of life, language, culture and dress have been inherited from ancestors and still have identity. and 3) Information system by creating an application. Geographic information system with Ibuildapp is a database that collects the way of life, society and culture. Beliefs, traditions, arts and crafts and folk technology which is a database model for It shows the way of life, cultural and geographical changes. of Kalasin Province.

Keywords: Information System, Way of Life, Society, Culture

บทนำ

เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นั้นสามารถศึกษาผ่านสิ่งที่เรียกว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้หลายประเภท เช่น หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่าง จดหมาย เอกสาร บันทึก สมุดบันทึกส่วนตัว หรือบทความในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ที่ยังเป็นสิ่งที่หลงเหลือมาจากอดีต ส่วนหลักฐานอีกประเภทหนึ่งที่ปรากฏหลงเหลืออยู่อีกจำนวนมากคือหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำบอกเล่า สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ รวมไปถึงภาพวาด ภาพถ่าย (นภนาท อนุพงศ์พัฒน์, 2557,น.8) ภาพถ่ายเป็นสื่อที่สำคัญอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร และแนวความคิด ความรู้สึกไปยังบุคคลอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ แม้ว่าจะเป็นบุคคลต่างชาติต่างภาษา ทั้งนี้ เพราะภาพเป็นภาษาสากล (เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง, 2563, น.1) นอกจากนั้นภาพถ่ายยังเป็นสื่อสร้างสรรค์ความงดงามตลอดจนทำให้สามารถรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ เนื่องจากภาพถ่ายที่เกิดขึ้นเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สรรค์สร้าง ทำให้คนรุ่นหลังได้เห็นสภาพชีวิตและสังคมของคนในสมัยอดีตได้ โดยมนุษย์มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งใช้ระยะเวลาอันยาวนานมาก ต้องต่อสู้และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอด และดำรงเผ่าพันธุ์มาอย่างทรหดอดทน รู้จักการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ ความคิด รู้จักการทำเครื่องมือต่าง ๆ มากมาย เช่นเครื่องมือจากหิน เครื่องมือกระดูก และเครื่องมือที่เป็นไม้ ตลอดจนการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ รู้จักสร้างที่อยู่อาศัย และยังรู้จักสร้างสรรค์งานศิลปะ อาทิ ภาพเขียน หรือภาพวาดตามผนังถ้ำ ภาพแกะสลักต่าง ๆ ล้วนมาจากทักษะของมนุษย์ในยุคก่อน การถ่ายทอดรูปแบบภาพจะถูกเขียนขึ้นให้มีสัดส่วนของภาพจริง (Realism) ที่สื่อความหมายเป็นภาพสัญลักษณ์ (Symbolism) แทนตัวอักษรในการบอกเล่าทำให้คนรุ่นต่อไปได้รับรู้ เข้าใจวิถีชีวิตผ่านการตีความหมายด้วยภาพ (รุ่งนภา สุวรรณศรี, 2559, น.76) ซึ่งปรากฏอยู่ตามผนังถ้ำ หน้าผา แผ่นศิลา แผ่นดินเหนียว ใบเสมา ปราสาทหิน ผนังโบสถ์ หรือแม้กระทั่งภาพเขียนบนแผ่นผ้าในงานเทศกาลต่าง ๆ รวมทั้งภาพแกะสลัก ภาพนูนต่ำ ภาพนูนสูง และภาพลอยตัว โดยได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนกลายเป็นกล้องถ่ายภาพ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณสมบัติของการถ่ายทอดความจริง บันทึกรายละเอียด ของสิ่งของที่ไม่ปรากฏอยู่ตรงหน้าให้ปรากฏ โดยไม่มีการบิดเบือน เนื่องจากเป็นการทำงานของเครื่องจักรกล ภาพถ่ายจากกล้อง จึงถือเป็นหลักฐานสำคัญในการปรากฏอยู่จริงของวัตถุสิ่งของกล้องถ่ายภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในสังคม บางอย่างมีการ สืบทอด แต่บางอย่างสืบทอด แล้วก็มีการหายไป รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีนับว่าเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นจากภายในหรือภายนอก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตสิ่งแวดล้อมของคนในสังคม

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงจนถึงที่ราบลุ่มเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาแต่โบราณ มีสถานที่ งานประเพณี วิถีชีวิตวัฒนธรรม ที่เป็นแหล่งสำคัญที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของจังหวัดจนเป็นที่รู้จัก เช่น ภาพเจ้าเมืองกาฬสินธุ์ ภาพการแต่งกายของสตรี ภาพลูกเสือชาวบ้านรับเสด็จ ภาพผาเสวยจุดประทับ การจัดงานประเพณีต่างๆเช่น ทำบุญตักบาตร งานมหกรรมโปงลาง พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ชุมชน จากการวิจัยศักรินทร์ สุทธิสาร (2561) สถานการณ์ทั่วไปของการจัดเก็บภาพถ่ายโบราณในประเทศไทย ได้รับการนำไปใช้งานในหลายสถานะ เช่น จดหมายเหตุ มรดกทางวัฒนธรรม หรือ สื่อบันทึกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งภาพถ่ายเหล่านี้ ได้สะท้อนประวัติศาสตร์ เรื่องราว ที่เป็นเอกลักษณ์ ความเป็นมา การเมือง ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นสื่อแทนคำอธิบายได้อย่างดีเยี่ยม ภาพถ่ายเป็นสิ่งบอกเล่าเรื่องราวของสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อจัดหมวดหมู่ของภาพถ่ายในปัจจุบันอย่างเร่งด่วน เพื่อจัดทำเป็นระบบข้อมูลให้เอาไว้ให้อนุชน รุ่นหลังได้ศึกษาเปรียบเทียบ โดยมีประวัติความเป็นมาที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ เป็นข้อมูล เชิงประจักษ์เป็นการเร่งด่วน ก่อนที่ภาพถ่ายเก่า ๆ ภาพถ่ายปัจจุบันยังไม่ได้บันทึก และกระจัดกระจาย ทั้งการบันทึกภาพของส่วนราชการ เอกชน ประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยวยังไม่มีการรวบรวมเป็นหมวดหมู่ ให้เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่ระบุพิกัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ สามารถอ้างอิงได้ แหล่งภาพถ่ายของจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเหล่านั้น จะปรากฏในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ปัจจัย 4 ศาสนาพิธีกรรม เทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม ฉะนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นข้าราชการที่รับผิดชอบงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เห็นว่าเป็นความสำคัญเร่งด่วน ที่ต้องทำการสำรวจเพื่อสร้างระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อ ทั้งนี้ นอกจากจะยังประโยชน์ให้กับวงการด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ ส่งเสริม ฟื้นฟู การประชาสัมพันธ์ให้กับวงการการศึกษา การท่องเที่ยว การทำธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งภาพถ่ายเหล่านี้อาจเป็นหลักฐานสำคัญต่อความมั่นคงของชาติในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อวิเคราะห์ภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จำนวน 60 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องภาครัฐ จำนวน 7 คน 2) ภาคชุมชน ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน จำนวน 12 คน 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติ คือ ประชาชนทั่วไปที่ทราบเรื่องวิถีชีวิตและสถานที่สำคัญ ตลอดจนประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม จำนวน 21 คน 4) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ นักท่องเที่ยว จำนวน 10 คน ประชาชนทั่วไป 10 คน โดยทั้งหมดนี้มีที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เครื่องมือการวิจัย อาทิ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิต ทางสังคม และวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

1.1 ด้านปัจจัยสี่ ได้แก่ ปลาส้มอำเภอสหัสขันธ์ ซึ่งเขื่อนลำปาวเป็นเหมือนเส้นเลือดใหญ่ของชาวกาฬสินธุ์ ได้มีน้ำไว้ทำนา ทำประมง มีปลาที่นำมาต่อยอดอาชีพสร้างรายได้ บ้านผู้ไทยวัดวังคำ อำเภอเขาวง โดยมีความเชื่อและภูมิปัญญาการสร้างบ้านเรือนเหมือนกับของชาวอีสาน นิยมสร้างบ้านแบบยกพื้นใต้ถุนสูง ส่วนใต้ถุนบ้านซึ่งเป็นบริเวณที่มีการใช้สอยมากที่สุด ชุดผู้ไทย อำเภอคำม่วง มีการสืบทอดวิถีวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น โดยยังคงดำเนิน วิถีชีวิตที่ว่าผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายจักรสาน ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าพื้นที่ตำบลโพน อำเภอคำม่วง มีสินค้าทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทย และสมุนไพรบ้านแก้งกะอาม อำเภอสมเด็จ เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ สมุนไพรถูกนำมาใช้เป็นอาหาร ยารักษาโรค มีพิธีกรรมความเชื่อที่ปลูกฝังสืบทอดกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะเกี่ยวกับการรักษาโรค มีพิธีกรรมที่นับถือครูบาอาจารย์โดยมีการยกขันอาจจะเป็นขัน 5 ขัน 8 เพื่อขอเป็นลูกศิษย์ ซึ่งอดีตการสืบทอดจะส่งต่อกันทางสายเลือด บรรพบุรุษ

1.2 ด้านความเชื่อ ประเพณี ได้แก่ พิธีกรรมเหยาบ้านโคกโก่ง ตกทอดมาหลายชั่วอายุคน และยังเชื่อในความขลังที่จะช่วยปัดเป่าโรคร้ายให้หายของกลุ่มคนเชื้อสายผู้ไท บุญบั้งไฟตะไลล้านบ้านกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ ผู้คิดค้นนายพิศดา จำพล ได้ทำบั้งไฟจากบั้งไฟหางมาเป็นบั้งไฟตะไล และทำการจุดเลื่อยมา ต่อมาได้แนวคิดใหม่ ทำการทดลองติดร่ม เพื่อเป็นการบังคับทิศทางการลงของบั้งไฟตะไล จนประสบผลสำเร็จป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อผู้มาเที่ยวชมงาน

1.3 ด้านศิลปะ ได้แก่ หลวงพ่อองค์ดำ วัดกลางพระอารามหลวง เป็นพระพุทธรูปประทับขัดสมาธิราบปางมารวิชัย ขัดสมาธิราบ วัสดุทองสัมฤทธิ์ ขนาดหน้าตัก กว้าง 41 เซนติเมตร ฐานสูง 37 เซนติเมตร สูงจากฐานถึงยอดพระเมาลี 75 เซนติเมตร โบราณสถานพระธาตุยาคู อำเภอกมลาไสย เป็นพระสถูปสร้างขึ้นสมัยทวารดี ราวพุทธศตวรรษที่ 12-16 ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้มีการบูรณะสร้างเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม ก่ออิฐถือปูนซ้อนทับฐานเดิม และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการสร้างต่อเติมส่วนยอดให้สูงขึ้นอีก และโปงลางกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ได้มีการอนุรักษ์เผยแพร่แก่สาธารณะชนทั่วไป จนเป็นที่ยอมรับกันว่าโปงลางเป็นที่รู้จักเป็นที่ชื่นชม และเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญของจังหวัด กาฬสินธุ์

1.4 ด้านหัตถกรรมผ้าไหมแพรวาถูกนิยามเป็นราชินีไหมไทย ด้วยความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ การนำคุณค่าของผ้าไหมแพรวามาสร้างมูลค่า

1.5 ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน นางสาวชมพิศ ปิ่นเมือง กล่าวว่าในอดีตนั้นชาวประมงมีความเชื่อพื้นฐานเรื่องผีปู่ตา ผีเงือกที่อยู่ในน้ำ ผีมีลำเนาที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถให้คุณให้โทษต่อคน ความคิดความเชื่อในเรื่องผี โชคลาง และยังคงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพประมง และได้มีการดัดแปลงอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดักจับสัตว์น้ำได้

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีอัตลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นการดำรงชีวิตที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรน่า 2019 (Covid-19) ทำให้เกิดภาวการณ์ว่างงาน และย้ายถิ่นฐาน เกิดการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่

ส่วนหนึ่งต้องเลิกทำอาชีพประมง และบางคนต้องปรับเปลี่ยนจากที่เป็นคนหาปลา มาทำอาชีพเลี้ยงปลาในกระชังแทน โดยเครื่องมืออุปกรณ์หาปลาถูกพัฒนาให้มีความคงทนถาวร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลจากภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกได้ ดังนี้

2.1 ด้านปัจจัยสี่ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเดิมและปรับปรุงเป็นรูปแบบใหม่ ซึ่งปัจจุบันเด็กและเยาวชนหันมาสวมใส่ชุดเสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่มีดีไซน์ทันสมัยตามยุคตามกระแสมากขึ้น และในทางกลับกันกลุ่มคนที่สวมชุดใส่ผ้าท้องถิ่นกลับกลาย เป็นวัยผู้ใหญ่จนถึงผู้สูงอายุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ส่งเสริมให้มีการใส่ผ้าถิ่นทุกวันอังคารและศุกร์ ที่อยู่อาศัยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและเทคโนโลยี ทำให้การออกแบบสถาปัตยกรรมบ้านเรือน มีการพัฒนาและผสมผสานไปมาก ด้วยวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามขนบธรรมเนียมของคนท้องถิ่น ทำให้รูปแบบของบ้านเรือนแตกต่างไปจากเดิมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในลักษณะรูปลักษณ์ และการใช้ประโยชน์แบบผสมผสานให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ปลาส้มอำเภอสหัสขันธ์ การผลิตได้มีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนวัสดุกระบวนการผลิตที่เปลี่ยนไปจากเดิมการใช้กล่องพลาสติกบรรจุปลาส้มแทนเพื่อให้เห็นเนื้อปลาส้ม โดยเป็นอีกทางเลือกที่เพิ่มจากการจำหน่ายเป็นห่อใบตองที่ปิดมิด หลายชั้น ใช้ยางรัดแทนการใช้ตอกไม้ไผ่ ให้ง่ายและสะดวกต่อการบริโภค มีการทำสติ๊กเกอร์เครื่องหมายการค้า แหล่งผลิต และเพิ่มช่องทางในการสั่งซื้อได้โดยตรงไม่ว่าจะเป็นทางโทรศัพท์ Line นายสถิตพน กิตะชัย ได้กล่าวว่า ภาครัฐได้มีการพัฒนาสมุนไพรไทยไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ต่อประชาชน และผลลัพธ์ในเชิงเศรษฐกิจของประเทศ เช่น นำศาสตร์การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ (Long Term Care) ผ่านกลไกของชมรมผู้สูงอายุ ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรไทยโดยใช้ยาที่พัฒนาจากสมุนไพรเป็นลำดับแรก

2.2 ด้านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ได้แก่ การนับถือศาสนาพุทธ มีการสืบทอดประเพณีดั้งเดิมและปรับเปลี่ยนบางอย่างตามยุคสมัยซึ่งนางสมบัติ สมสวย ผู้ใหญ่บ้านโคกโก่ง ยอมรับว่าพิธีกรรมเกี่ยวกับเหยาได้เปลี่ยนไปจากอดีตมาก ซึ่งทุกวันนี้ลูกบ้านคนไหนป่วยไข้เราก็ส่งไปรักษายังสถานพยาบาลก่อน แล้วถึงค่อยกลับมาทำพิธีเหยาอีกครั้งยังหมู่บ้าน เท่ากับว่าเราปรับทัศนคติใหม่ด้วยการเลือกรักษาตามแผนปัจจุบัน แล้วรักษาจิตใจไปกับพิธีเหยาโบราณขณะเดียวกันพิธีเหยา ยังมีการขยายผล เข้าสู่การรับขวัญสู่ขวัญแก่ชาวภูไทที่ไปเจริญก้าวหน้าในการดำรงชีวิต ตลอดจนหน้าที่การงานในถิ่นอื่น อีกทั้งยังใช้เป็นพิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว จากคำบอกเล่าของภูมิปัญญาช่างทำบั้งไฟของชุมชนเล่าว่า ก่อนการจัดงานชาวบ้านจะมีการประชุมระหว่างชาวบ้านและผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่ในพื้นที่ตำบลกุดหว้า โดยบ้านกุดหว้า หมู่ 8 ใช้วัดกกต้อง เป็นที่รวมตัวของชาวบ้านในการจัดประเพณีต่าง ๆ มาตั้งแต่อดีต และวัดยังถือเป็นสถานที่รวมตัวและเป็นสถานที่จัดงานทำบุญตักบาตรก่อนวันจุดบั้งไฟ

2.3 ด้านศิลปะ พระพุทธรูปหลวงพ่อองค์ดำ ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ มีการติดกล้องวงจรปิด และกระจกนิริภัย ซึ่งคนสามารถเข้ามาได้สะดวก และง่าย ไม่ต้องกลัวสูญหาย นายอร่าม กล้าวิจารณ์ ประธานกลุ่มท่องเที่ยวบ้านเสมา ได้เล่าว่าจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ความสำคัญกับโบราณสถานพระธาตุยาคู โดยได้ยกระดับงานประเพณีในพื้นที่ให้มีความยิ่งใหญ่และโดดเด่นยิ่งขึ้น เช่น การจัดงานทะเลธุงที่มีแห่งเดียวในโลก โปงลางเป็นเครื่องดนตรี ที่ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง อายุของเนื้อไม้ ไม่ต่ำกว่า 20 ปี ไม้ที่จะมาใช้ในการผลิตเริ่มจะหาได้ยาก และบางชนิดอยู่ในการควบคุม ทำให้ราคาของโปงลางมีราคาสูงขึ้นจากอดีต ราคาต้นทุนต่อหน่วยจึงสูง ทำให้เกิดการนิยมเฉพาะกลุ่ม และพัฒนาการผลิตเป็นโปงลางของที่ระลึก

2.4 ด้านหัตถกรรม การทอผ้าไหมแพรวา นับเป็นภูมิปัญญาที่แสดงออกให้เห็นถึงคุณค่าในทางวัฒนธรรม ที่กว่าจะมาเป็นพื้นผ้าที่สวยงาม ได้มีการคิดค้นออกแบบไม่ว่าจะเป็นเรื่องสีสัน ลวดลาย ตลอดจน ฝีมือการทออันปราณีต สร้างรายได้และชื่อเสียงให้จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการรณรงค์การใช้ และอนุรักษ์อย่างแพร่หลาย นายสุพรม พิณรัตน์ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอคำม่วง กล่าวว่าการส่งเสริมและการสืบสานถ่ายทอดให้เกิดการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

2.5 เทคโนโลยีพื้นบ้าน มีการพัฒนาให้เกิดความหลากหลายและสามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น โดยการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือพื้นบ้านที่ใช้ในการดำรงชีวิต เลี้ยงชีพจากแหล่งน้ำทั้งธรรมชาติและสร้างขึ้น จากขนาดเล็ก-ขนาดใหญ่ โดยเห็นได้จากการสร้างแพสะดุ้งใหญ่ ที่สามารถดับจับปลาได้ปริมาณที่มากขึ้น และสามารเคลื่อนที่ได้ในน้ำลึก นายกิตติพร อินทะสีดา เล่าว่าปริมาณปลาธรรมชาติที่ลดลงทำให้มีการนำเข้าปลาจากพื้นที่จังหวัดอื่นมาจำหน่ายและแปรรูป โดยบ้านท่าเรือภูสิงห์ ตำบลภูสิงห์ ได้มีการรวมกลุ่มแปรรูปอาหารจากปลาชื่อว่าแม่แดง ที่เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายที่ใหญ่ และมีชื่อเสียง เป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กลุ่มต่าง ๆ มากมาย และได้เกิดอาชีพใหม่ขึ้นคือการเลี้ยงปลาในกระชัง ภาพถ่ายที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านปัจจัย 4 การใช้ชีวิตมีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประมง ยามว่างผู้หญิงจะทอผ้าสำหรับใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ทั้งผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าที่มีชื่อเสียงได้แก่ผ้าแพรวา ปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างทั้งลวดลายการทอและวัตถุดิบที่เอามาใช้ จากอดีตทีทำสำหรับสวมใส่ก็มีการจัดจัดหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนก่อให้เกิดอาชีพและรายได้

3. การจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ซึ่งภาพถ่ายที่ได้จากพื้นที่ภาคสนามลงวันที่กำกับ นำมาจัดเป็นระบบหมวดหมู่ และพัฒนาเป็นระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ผ่านภาพถ่าย วิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งนำไปจัดสร้างเป็น Application ผ่านระบบมือถือระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ชื่อ ibuildapp.com เริ่มต้นด้วยการออกแบบแก้ไข Application การนำรูปภาพมาใส่ในหน้าต่างของ Application การสร้างปุ่มในหน้าต่างหลักของ Application ออกแบบหน้าต่างแต่ละหัวข้อในการสร้างหน้าของ Application นำรูปภาพมาใส่ในหน้าต่างของ Application การนำไฟล์มาใส่ในหน้าต่างของ Application และขั้นตอนสุดท้ายคือปรับขนาดและจัดวางในตำแหน่งที่ต้องการ สามารถศึกษารายละเอียดที่ www. Ibuildapp.com เมื่อสร้างแอพเสร็จแล้วจะปรากฏดังตัวอย่าง

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างหน้าหลักของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ (ที่มา: ณัฐวดี รอดภัย, 2564)

โดยวิธีการเข้าไปใช้งาน Application มีขั้นตอน ได้แก่ 1) โหลดแอพปริเคชั่น ผ่านระบบ pay store หรือ QR-code 2) ปรากฏชื่อแอพ GTK 3) คลิกที่แอพ GTK ประกอบด้วย 6 Icon คือ ปัจจัย 4 ความเชื่อพิธีกรรม ศิลปะ หัตถกรรม เทคโนโลยีพื้นบ้าน และวิเคราะห์วิถีทางวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิต ทางสังคม และวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ประกอบด้วย ด้านปัจจัย 4 เรื่องอาหาร บ้านเรือน เครื่องแต่งกาย สมุนไพรรักษาโรค ซึ่งชนเผ่าผู้ไทยและผู้ลาวส่วนใหญ่แล้วก็มักจะมีความคล้ายคลึงกันทั้งอาหาร บ้านเรือน ส่วนเครื่องแต่งกายจะมีเอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าผู้ไทยและผู้ลาว ด้านสังคมประเพณีวัฒนธรรมนั้น ยึดเอาตามประเพณีอีสานเรื่อง ฮีต 12 คลอง 14 มีโบราณสถานที่นับเป็นศิลปะสมัยทวาราวดี ศิลปะการสร้างพระพุทธรูปหลวงพ่อองค์ดำสมัยล้านช้าง ศิลปะการแสดงโปงลางที่ ยึดถือเป็นงานประเพณีของจังหวัดมีการจัดเป็นประจำทุกปี ส่วนวิถีชีวิตของชาวผู้ไทยเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษคือเหยา ประเพณีบุญบั้งไฟตะไลล้านของชาวผู้ไทยกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ ที่มีความโดดเด่นเป็นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อวิเคราะห์ภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรมของจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ข้อมูลจากภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและลักษณะภูมิศาสตร์ ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านปัจจัย 4 ตามพิกัดภูมิศาสตร์ เป็นที่ราบสูงสลับสลับกับเนินเขา มีอ่างเก็บน้ำเช่นลำพะยัง มีเขื่อนได้แก่เขื่อนลำปาว เป็นต้น การใช้ชีวิตมีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประมงปัจจุบันมีทำผลิตาภัณฑ์จากการเกษตรและจากประมงเพื่อจำหน่าย เช่นผลิตภัณฑ์จากปลาส้ม และในยามว่างผู้หญิงจะทอผ้าสำหรับใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ทั้งผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ผ้าแพรวา ใช้ประกอบชุดการแต่งกายของสตรีชาวผู้ไทย โดยเฉพาะที่อำเภอคำม่วง การแต่งการจากอดีตมาปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างทั้งลวดลายการทอและวัตถุดิบที่เอามาใช้ จากอดีตทีทำสำหรับสวมใส่ก็มีการจัดจัดหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนก่อให้เกิดอาชีพและรายได้

3. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นำภาพถ่ายที่ได้จากกภาคสนามนำมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ 6 เมนู โดยมีเมนูที่ 1 คือ ด้านปัจจัย 4 ได้แก่ ชุดผูไทย บ้านผู้ไทย ปลาส้มสหัสขันธ์ สมุนไพรบ้านแก้งกะอาม เมนูที่ 2 ด้านความเชื่อ คือ พิธีกรรมเหยา บุญบั้งไฟตะไลล้าน เมนูที่ 3 ด้านศิลปะ คือ หลวงพ่อองค์ดำ พระธาตุยาคู โปงลาง เมนูที่ 4 ด้านหัตถกรรม คือ ผ้าไหมแพรวา เมนูที่ 5 ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน คือ สะดุ้งใหญ่ อำเภอสหัสขันธ์ เมนูที่ 6 วิถีชีวิตสังคมและวัฒนธรรม และสร้างเป็น Application ผ่านมือถือระบบแอนดรอยด์ใช้ ibulidapp.com ซึ่งการเข้าใช้งานง่าย ๆ เพียง 4 ขั้นตอน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิต ทางสังคม และวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. วิถีชีวิตสังคมวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสานจากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่า กาฬสินธุ์เคยเป็นที่อยู่อาศัยของผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญทางด้านอารยธรรมประมาณ 1600 ปี สภาพดินทั่วไปเป็นดินดำมีความอุดมสมบูรณ์มีเขื่อนลำปาว เป็นแหล่งผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวเหนียวเขาวง การเลี้ยงกุ้งก้าม สอดคล้องกับ อรรถพร สว่างแจ้ง (2558, น.17-19) พบว่า จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น ผ้าแพรวาที่ขึ้นชื่อ มีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และบรรพชีวิน เช่นพระธาตุยาคู พระพุทธไสยาสน์ภูค่าว พระนอนวัดอินทร์ประทานพรภูปอ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยทวารวดี มีความเข้มแข็งทางด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี เช่น วิถีความเป็นอยู่ของชาวผู้ไทย ประเพณีเส็งกลอง รวมถึงการสืบสานประเพณีท้องถิ่นตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนใหญ่ ดำเนินชีวิตและมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายตามปัจจัยสี่ ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่สะท้อนให้เห็นความเป็นมาในอดีต นอกจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของชาวผู้ไท สตรีชาวผู้ไทยังยึดถืออาชีพการทอผ้าเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการสร้างรายได้และนำไว้ใช้ในครัวเรือน นอกจากนั้น แล้วกิจกรรมการทอผ้าส่วนใหญ่จะดำเนินโดยสตรีในและบุรุษจะเป็นผู้คอยช่วยส่งเสริมในการทอ เช่นช่วยในการปลูกต้นหม่อน การทำกี่ทอผ้า การช่วยจัดหาอุปกรณ์ในการทอผ้า เพื่อนำสิ่งทอเหล่านี้มาใช้ในครัวเรือนอีกทั้งยังเป็นสินผ้าที่ใช้จำหน่ายเพื่อดูแลครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชานาถ สิงหาปัด (2560, น.59-60) ได้ศึกษาท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมกิจกรรมสร้างรายได้เพิ่มแก่ชุมชนผู้ไทบ้านโพน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชาวผู้ไทคือกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่สำคัญที่มีหลักฐานปรากฏการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่สองฟากฝั่งลำน้ำโขง มีอัตลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าทอที่ยังคงสืบทอดต่อกันมาและยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ด้วย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงจนถึงที่ราบลุ่มมีแม่น้ำขัง แบ่งได้ 5 ลักษณะ คือ พื้นที่ที่เป็นภูเขา พื้นที่ที่เป็นหุบเขา พื้นที่เป็นลูกคลื่น พื้นที่ค่อนข้างราบ และพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งน้ำ ประชากรของจังหวัดกาฬสินธุ์ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยอีสาน นอกจากนั้น ยังมีกลุ่มผู้ไทยหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ที่พบ เช่น ภาพเขียนสีบนผนังถ้ำและเพิงผา ถ้ำลายมือภูผาผึ้ง บริเวณอำเภอกุฉินารายณ์ มีโบราณสถานสมัยทวารวดี พระธาตุยาคู นอกจากนั้นที่ยังมีการค้นพบซากดึกดำบรรพ์โครงกระดูกไดโนเสาร์ อายุกว่า 130 ล้านปี มีมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นเช่น โปงลาง ผ้าแพรวา สอดคล้องกับงานของนภนาท อนุพงศ์พัฒน์ (2557, น.8) กล่าวว่าศึกษาภาพและภาพถ่ายในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั่วไปและประวัติศาสตร์สุขภาพโดยสังเขปการศึกษาประวัติศาสตร์นั้นสามารถศึกษาผ่านสิ่งที่เรียกว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้หลายประเภท อาทิ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่าง จดหมาย เอกสาร บันทึก สมุดบันทึกส่วนตัว บทความในหนังสือพิมพ์ ฯลฯ ที่หลงเหลือมาจากอดีต ส่วนหลักฐานอีกประเภทหนึ่งที่ก็ปรากฏหลงเหลืออยู่อีกจำนวนมากคือ หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำบอกเล่าสถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้าง เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ รวมไปถึงภาพวาด ภาพถ่ายภาพโดยอุษา ศิลป์เรืองวิไล (2561, น.83) ภาพเป็นสื่อที่ไม่มีเสียงหรือคำพูดใด ๆ แต่สามารถสื่อสารให้กับผู้คนที่มองมายังภาพและสามารถตีความได้ว่าภาพที่สื่อจะสื่อสารอะไรให้กับคนดู ตัวอย่างว่าประเพณี เช่น ประเทศไทยใช้การทักทายโดยใช้มือทั้งสองประกบกันรวมญาติกันแล้วนำมาไว้แนบอกและก้มหัวหรือที่เรียกกันว่าไหว้ตัวตามกันมาโดยชาวต่างชาติเห็นการปฏิบัติหรือภาพของคนไทยหรือและคนที่เขาไม่รู้จัก เขาจะสามารถตีความได้ว่านี่คือคนไทย เพราะการไหว้คือวัฒนธรรมของคนไทย และ เวทิต ทองจันทร์ (2563, น.118) ภาพถ่ายท่องเที่ยวเป็นสื่อที่มีศักยภาพในการเป็นกลไกที่สามารถชี้ให้เห็นถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของสถานที่ต่าง ๆ โดยมีหน้าที่สำคัญในการนำเสนอข่าวสารและชักจูงใจให้ผู้รับสารเกิดความสนใจการเดินทางเที่ยว ภาพถ่ายให้จินตนาการแก่ผู้คนเพื่อเก็บความทรงจำที่มีค่าในอดีต ดังนั้น ภาพถ่ายจึงถูกนำไปพัฒนาคู่กับการท่องเที่ยวกิจกรรมนี้ทำให้การถ่ายภาพกับการท่องเที่ยวเป็นลักษณะสำคัญในวิถีชีวิตของยุคสมัยใหม่

3. การจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ผ่านภาพถ่าย วิถีชีวิตทางสังคมวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการสร้าง Application ด้วย ibuildapp เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างข้อมูลโดยเริ่มต้นจากการศึกษาระบบเดิม แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา หรือสิ่งที่จะต้องปรับปรุงในระบบมาเขียนเป็นการไหลของข้อมูล (Data Flow Diagrams) โดยการนำวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) ตามลำดับขั้นตอนแผนภาพของข้อมูลซึ่งนับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้แสดงข้อมูลในระบบ เป็นสื่อที่ช่วยในการวิเคราะห์ที่เป็นไปได้โดยง่ายและมีความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิเคราะห์ระบบเองหรือระหว่างผู้วิเคราะห์ระบบกับโปรแกรมเมอร์ สอดคล้องกับรัชนี กัลยาวินัย และอัจฉรา ธารอุไรกุล (2545, น.45) และไพบูลย์ เกียรติโกมล และณัฏฐพันธ เขจรนนท (2551, น.87) เป็นระบบที่สามารถสืบค้นผ่านเว็บไซต์ในประเด็นที่สำคัญ คือ หน้าหลัก คำสำคัญ สามารถเป็นต้นแบบและนำไปใช้พัฒนา

รูปแบบเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นกระบวนการที่ใช้เทคนิค การศึกษา วิเคราะห์ และการออกแบบสารสนเทศขององค์กร ให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิต ทางสังคมวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ สำหรับใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

1.2 ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผ่านภาพถ่ายวิถีชีวิต ทางสังคมวัฒนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบเพื่อการพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมเพื่อการต่อยอดและส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.2 จัดทำฐานข้อมูลวิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร และรองศาสตราจารย์ ว่าที่ พ.ต.ดร.กิตติกรณ์ บำรุงบุญ อาจารย์อาจารย์ที่ปรึกษา ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไข จนทำให้งานวิจัยสำเร็จและขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกท่าน ที่ให้ความสะดวก และประสานงานในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจน ค้นคว้าหาข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

นภนาท อนุพงศ์พัฒน์. (2557). *ภาพกับการศึกษาประวัติศาสตร์.* นนทบุรี.

ไพบูลย์ เกียรติโกมล และณัฏฐพันธ เขจรนนทม. (2551). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ.* กรุงเทพฯ: เอ็ดยูเคชั่น.

เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง. (2563). *การสื่อสารด้วยภาพและกระบวนการภาพถ่าย.มหาวิทยาลัยศรีปทุมวิทยาเขตชลบุรี.* สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2563, จาก http://www.east.spu.ac.th2comm2admin2knowledge2A523one.pdf

รัชนี กัลยาวินัย และอัจฉรา ธารอุไรกุล. (2545). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบคอมพิวเตอร์สมัยใหม่.* กรุงเทพฯ: บริษัทการศึกษา.

รุ่งนภา สุวรรณศรี. (2559). วิวัฒนาการการสร้างสรรค์ภาพประกอบร่วมสมัย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการวิจัย และงานสร้างสรรค์, 3*(1), น.74-88.

ศักรินทร์ สุทธิสาร. (2561). แนวทางการจัดการภาพถ่ายโบราณในประเทศไทย. *วารสารวิจิตรศิลป์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 10*(1).

สุชานาถ สิงหาปัดม. (2560). ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์วัฒนธรรม.กิจกรรมสร้างรายได้เพิ่มแก่ชุมชนผู้ไทบ้านโพน จังหวัดกาฬสินธุ์.*วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 5*(1), น.58-60.

สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม. (2563). *ข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่น.* สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2563, จาก http://m-culture.go.th/plan/

อรรถพร สว่างแจ้ง. (2558). *KALASIN in town magazine.* กาฬสินธุ์: กาฬสินธุ์การพิมพ์.

บุคลานุกรม

กิตติพร อินทะสีดา (ผู้ให้สัมภาษณ์). ณัฐวดี รอดภัย (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง ประธานสภาวัฒนธรรม. สถานที่ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2563

ชมพิศ ปิ่นเมือง (ผู้ให้สัมภาษณ์). ณัฐวดี รอดภัย (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง ประธานชมรมท่องเที่ยวสหัสขันธ์ สถานที่ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2563

พิศดา จำพล (ผู้ให้สัมภาษณ์). ณัฐวดี รอดภัย (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง ช่างบั้งไฟบ้านกุดหว้า สถานที่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2563

สถิตพน กิตะชัย (ผู้ให้สัมภาษณ์). ณัฐวดี รอดภัย (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ สถานที่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2563

สุพรม พิณรัตน์ (ผู้ให้สัมภาษณ์). ณัฐวดี รอดภัย (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอคำม่วง สถานที่ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2563

อร่าม กล้าวิจารณ์ (ผู้ให้สัมภาษณ์). ณัฐวดี รอดภัย (ผู้สัมภาษณ์). ตำแหน่ง ประธานกลุ่มท่องเที่ยวบ้านเสมา สถานที่ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2563